Kirsi-Maria Malmlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Kaarina Tuokko, erityisasiantuntija

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Vastine sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vammaispalvelulain 2 §:n muuttamisesta HE 92/2025 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriötä (STM) muotoilemaan STM:n 13.11.2025 päivätyssä vastineessa antamansa ehdotukset pykälämuutoksiksi, jotta valiokunta voi arvioida mahdollisia pykälämuutoksia ja päättää, tehdäänkö tarkennuksia pykäliin. STM muotoilee antamansa ehdotukset pykälämuotoon seuraavasti:

1. Pykäläehdotukset:

1.1. Esityksen HE 92/2025 vp lakiehdotukseen täydennys:

Vammaispalvelulain 2 §:n 4 momentti, punaisella täydennys:

Tämän lain perusteella järjestetään palveluita niille vammaisille henkilöille, joiden toimintarajoitteesta johtuva välttämätön avun ja tuen tarve poikkeaa kyseessä olevaan elämänvaiheeseen tavanomaisesti kuuluvasta avun ja tuen tarpeesta. Tässä laissa tarkoitetaan elämänvaiheella ihmisen yleiseen elämänkulkuun kuuluvaa ajanjaksoa, johon liittyy sille tyypillisiä kehitysvaiheita ja tehtäviä. Elämänvaiheita ovat lapsuus, nuoruus, aikuisuus ja vanhuus. Arvioitaessa oikeutta saada vammaispalveluita eri elämänvaiheissa tulee ottaa huomioon, mitä 1 §:ssä säädetään lain tarkoituksesta. Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon palveluiden jatkuvuus siirryttäessä elämänvaiheesta toiseen. Arviointi tulee tehdä osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia, josta säädetään tämän lain 4 §:ssä ja sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Säännöskohtaiset perustelut:

Selkeyden vuoksi lain 2 §:n 4 momenttiin lisätään täsmennys siitä, että pykälässä mainitulla arvioinnilla ja yksilöllisellä palvelutarpeen arviointiprosessilla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) ja erityisesti sen 36 §:n ja 37 §:n sekä vammaispalvelulain (675/2023) 4 §:n mukaista palvelutarpeen arviointia ja siihen liittyviä menettelyllisiä ja prosessuaalisia seikkoja.

1.2. Voimassa oleva vammaispalvelulaki:

4 § Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma, punaisella uusi 2 momentti (voimassa oleva 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi ja voimassa oleva 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi):

Kirsi-Maria Malmlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Kaarina Tuokko, erityisasiantuntija

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Palvelutarpeen arvioinnissa on muun ohella otettava huomioon se, mitä edellä tässä laissa säädetään 2 §:n 4 momentissa siitä, milloin on kyse vammaisen henkilön elämänvaiheeseen tavanomaisesti kuuluvasta avun ja tuen tarpeesta ja milloin siitä poikkeavasta tarpeesta. Vammaiselle henkilölle on tehtävä yksilöllinen palvelutarpeen arviointi, johon sisältyy arvio siitä, voidaanko hänen tarpeisiinsa vastata ensisijaisen lainsäädännön mukaisilla palveluilla.

TAI

Palvelutarpeen arvioinnissa on muun ohella otettava huomioon se, mitä edellä tässä laissa säädetään 2 §:n 4 momentissa elämänvaiheisiin kiinnittyvästä arvioinnista. Vammaiselle henkilölle on tehtävä yksilöllinen palvelutarpeen arviointi, johon sisältyy arvio siitä, voidaanko hänen tarpeisiinsa vastata ensisijaisen lainsäädännön mukaisilla palveluilla.

Säännöskohtaiset perustelut:

Selkeyden vuoksi lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti eli täsmennys siitä, että

joko:

palvelutarpeen arvioinnissa on muun ohella otettava huomioon se, mitä edellä tässä laissa säädetään 2 §:n 4 momentissa siitä, milloin on kyse vammaisen henkilön elämänvaiheeseen tavanomaisesti kuuluvasta avun ja tuen tarpeesta ja milloin siitä poikkeavasta tarpeesta. Vammaiselle henkilölle on tehtävä yksilöllinen palvelutarpeen arviointi, johon sisältyy arvio siitä, voidaanko hänen tarpeisiinsa vastata ensisijaisen lainsäädännön mukaisilla palveluilla. Tämä edistäisi vammaisten henkilöiden oikeusturvan toteutumista ja korostaa sitä, että päätös ei voi perustua kategorisesti vain henkilön elämänvaiheeseen. Lain toimeenpanon kannalta merkittävänä on pidettävä sitä, että elämänvaiheisiin kiinnittyvä arviointi tehdään aina osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia. Kovin jäykät ja yksityiskohtiin menevät määritelmät voisivat olla käytännön soveltamistoiminnassa ongelmallisia ja jopa poissulkevia. Tarkoituksena on siis korostaa arvioinnin yksilöllistä luonnetta ja sitä, että pelkästään henkilön ikä ei voi johtaa lain soveltamisalan ulkopuolelle rajautumiseen.

tai:

palvelutarpeen arvioinnissa on muun ohella otettava huomioon se, mitä edellä tässä laissa säädetään 2 §:n 4 momentissa elämänvaiheisiin kiinnittyvästä arvioinnista. Vammaiselle henkilölle on tehtävä yksilöllinen palvelutarpeen arviointi, johon sisältyy arvio siitä, voidaanko hänen tarpeisiinsa vastata ensisijaisen lainsäädännön mukaisilla palveluilla. Tämä edistäisi vammaisten henkilöiden oikeusturvan toteutumista ja korostaa sitä, että päätös ei voi perustua kategorisesti vain henkilön elämänvaiheeseen. Lain toimeenpanon kannalta merkittävänä on pidettävä sitä, että elämänvaiheisiin kiinnittyvä arviointi tehdään aina osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia. Kovin jäykät ja yksityiskohtiin menevät määritelmät voisivat olla käytännön soveltamistoiminnassa ongelmallisia ja jopa poissulkevia. Tarkoituksena on siis korostaa arvioinnin yksilöllistä luonnetta ja sitä, että pelkästään henkilön ikä ei voi johtaa lain soveltamisalan ulkopuolelle rajautumiseen.

Kirsi-Maria Malmlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Kaarina Tuokko, erityisasiantuntija

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

2. Yhteenveto ja huomiot lakiehdotuksen muuttamisesta

STM toteaa, että sen arvion mukaan valiokunta voi harkintansa mukaan tehdä joko molemmat ehdotetut muutokset eli luvut 1.1. ja 1.2. tai vain jommankumman muutoksista. **STM:n** näkemyksen mukaan prioriteettijärjestys lähtisi siitä, että ensin mainittu olisi ensisijainen ja jälkimmäinen toissijainen. Vammaispalvelulain 4 §:ää koskeva muutosehdotus sisältää kaksi vaihtoehtoista tapaa muotoilla momentti.

STM toteaa, että palvelutarpeen arvioinnista säädetään sekä sosiaalihuoltolaissa että vammaispalvelulaissa. Arviointia koskevat täsmennykset olisivat **STM:n** näkemyksen mukaan järkevintä tehdä nimenomaan vammaispalvelulain säännöksiin sosiaalihuoltolain säännösten sijaan.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan ottanut kantaa säännöksen avoimuuteen ja nimenomaan myös sen tarpeellisuuteen. Sääntelyn kannalta merkittävänä on perustuslakivaliokunnan mielestä pidettävä sitä, että ehdotetun 4 momentin mukaan elämänvaiheisiin kiinnittyvä arviointi tehdään aina osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia. Valiokunnan mielestä kovin jäykät ja yksityiskohtiin menevät määritelmät voisivat olla käytännön soveltamistoiminnassa ongelmallisia ja jopa poissulkevia. **STM** kiinnittää mahdollisten muutosehdotusten osalta huomiota näin ollen siihen, että edellä mainitut seikat asettavat suhteellisen kapeat raamit mahdollisille muutettaville lainkohdille.

Tiedoksi Sosiaali- ja terveysministerin sihteeri Tiina Hartikainen
Erityisavustaja Hannu Peurasaari
Erityisavustaja Nuutti Hyttinen
Kansliapäällikkö Veli-Mikko Niemi
Osastopäällikkö Annakaisa Iivari
Johtaja Taru Koivisto